

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 5 (1104) 30 СТУДЗЕНЯ 2013 г.

Амбасадар Беларусі ў Варшаве прыняў удзел у святкаванні 150-годдзя Студзеньскага паўстання 1863 года

22 студзеня ў сталіцы Польшчы прайшлі ўрачыстасці з нагоды 150-годдзя пачатку паўстання 1863 года.

На цырымоніі ў Варшаве прысутнічалі паслы Беларусі, Украіны, Літвы і Латвіі. Пасол Гайсёнак стаіць за прэзідэнтам Камароўскім (першы справа ад харчара са знічом). Фота: prezident.pl.

У 1863 годзе людзі розных моваў, культур і рэлігій разам пайшлі ў бой за свабоду, - сказаў прэзідэнт Польшчы Браніслаў Камароўскі ў часе ўскладання вянок да помніка паўстанцам 1863 года на могілках Павонзкі ў Варшаве.

Ва ўшанаванні ўзялі ўдзел прадстаўнікі дзяржаўных уладаў Польшчы і духавенства розных канфесій, у тым ліку каталікі і праваслаўныя. Свечкі прынесла таксама моладзь і прадстаўнікі беларускай, украінскай ды літоўскай дыяспары ў Польшчы.

У пасольстве Беларусі

ў Варшаве паведамілі, што Цэнтр беларускай культуры ў Варшаве рыхтуе выставу да 150-годдзя паўстання, якое палякі называюць "Студзеньскім паўстаннем", а ў Беларусі больш вядомага як Паўстанне Каліноўскага.

Паўстанне 1863 года было апошнім акордам супольнага змагання за свабоду ўсіх народаў, якія некалі ўтваралі супольную дзяржаву, а пасля разам арганізавалі барацьбу за вызваленне.

На помніку ёсць герб Польшчы, і ёсць герб "Пагоня", і ёсць герб Русі, - адзначыў прэзідэнт Польшчы на Павонзках.

Нацыі, якія бралі ўдзел у Паўстанні 1863 года, зазначыў ён, а таксама і расіяне, цяпер будуць "сваю свабоду, сваё пачуццё тоеснасці, сваю добрую будучыню". Яны, сказаў прэзідэнт Камароўскі, адсылаюць нас да традыцый выступу 1863 года, хоць і кожны народ па-свойму. "Напры-

клад, для нас, палякаў, паўстанне 1863 года - гэта нацыянальнае паўстанне. А вось для літоўцаў гэта пачатак дарогі да самастойнасці, да ўтварэння сучаснай літоўскай нацыі з асобнай дзяржавай", - падкрэсліў ён.

Тое самае адносіцца і да беларусаў. Менавіта ў часе паўстання пачала выходзіць першая газета на беларускай мове: "Мужыцкая праўда" - што стала важным этапам у самаўсведамленні беларусаў беларусамі.

Адбылася экуменічная малітва і цырымонія пачэснай варты. Пасля гэтага Браніслаў Камароўскі запаліў свечку на магіле генерала паўстанцаў Эдмунда Тачаноўскага (1822-1879).

На цырымоніі на Павонзках прысутнічалі і беларусы Варшавы з бел-чырванымі сцягам.

Сяргей Макарэвіч, Мікола Бугай.

У Свіслачы правялі мерапрыемствы з нагоды паўстання Кастуся Каліноўскага

150-ыя ўгодкі Студзеньскага паўстання на тэрыторыі Беларусі не забытыя.

21 студзеня ў Свіслацкай гімназіі, якая носіць імя кіраўніка Студзеньскага паўстання ў Беларусі Кастуся Каліноўскага, прайшло адмысловае мерапрыемства, - паве-

даміў прэс-сакратар беларускага пасольства ў Польшчы Аляксей Зелянко.

На працягу года таксама будуць праходзіць розныя мерапрыемствы з удзелам мясцовых уладаў, таксама магчыма будуць удзельнічаць улады больш высокага ўзроўню.

22 студзеня пасол Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Лешак Шарэпка, Генеральны консул Рэспублікі Польшча ў Гародні Анджэй Хадкевіч, прадстаўнікі літоўскай і латышскіх пасольстваў у Менску, лідэр "Руху за свабоду" Аляк-

сандар Мілінкевіч з сябрамі, а таксама свіслацкія актывісты і прадстаўнікі непрызнанага беларускага ўладамі Саюзу палякаў уклалі вянок да помнікаў Рамуальду Траўгуту і Кастусю Каліноўскаму - лідэрам паўстання.

Наш кар.

425 гадоў з дня зацверджання Статута ВКЛ 1588 года

Пацверджаннем дзяржаўнай самастойнасці Вялікага Княства Літоўскага стала прыняцце ў 1588 г. III Статута ВКЛ. Ён быў зацверджаны прывілеем караля і вялікага князя Жыгімонта III Вазы і выдадзены ў віленскай друкарні, якая належала братам Мамонічам.

Гэты збор законаў быў падрыхтаваны камісіяй пад кіраўніцтвам канцлера Астафія Валовіча і падканцлера Льва Сапегі.

III Статут Вялікага Княства Літоўскага ігнараваў акт Люблінскай уніі, замацоўваў незалежнасць Княства. Ён абавязваў урад вярнуць адрынуты ад ВКЛ землі, забараняў прызначаць на дзяржаўныя пасады і надзяляць зямлёй "чужакоў і загранічнікаў", у тым ліку палякаў, захоўваў адасобленасць дзяржавы. У гэтым не раз не згадваецца Люблінская унія. Па зместу гэтага дакумента Вялікае Княства Літоўскае выступала самастойнай дзяржавай.

Статут ВКЛ 1588 г. складаўся з 14 частак і 488 артыкулаў. У ім знайшла адлюстраванне тэорыя падзелу ўлады на заканадаўчую (сойм),

і судовую (Трыбунал ВКЛ, земскія і падкаморскія суды). Ва ўступе падканцлер Леў Сапега сфармуляваў галоўную ідэю прававой дзяржавы - падначаленне ўсіх адзінаму праву.

З аднаго боку, артыкулы Статута абавязвалі вялікага князя праводзіць палітыку верацярпімасці, забяспечваць спакой усіх жыхароў краіны. Збор законаў прадугледжваў адказнасць шляхты за забойства простага чалавека, забараняў перадачу ў нявольніцтва чалавека за даўгі ці злачынствы, абмяжоўваў пакаранне непаўнагадовых да 16 гадоў.

III Статут ВКЛ складзены на старабеларускай мове новай фармацыі, якую разуме-

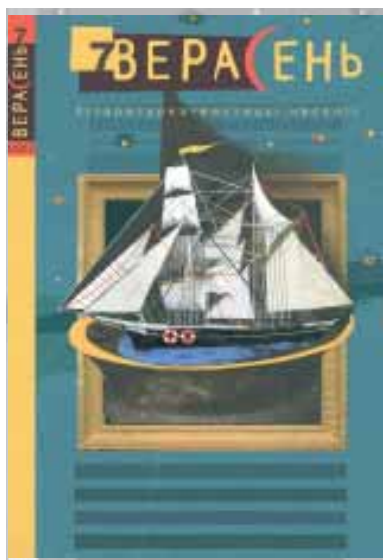
ла большасць жыхароў краіны. Леў Сапега з гонарам пісаў: "Не чужой якой моваю, але сваёю ўласнай правы пісанья маем". Дарэчы, першы артыкул IV часткі вызначаў дзяржаўны статус старабеларускай мовы.

Пасля смерці Стэфана Баторыя новы кандыдат на трон Рэчы Паспалітай шведскі прынц Жыгімонт Ваза хацеў заручыцца падтрымкай на сойме прадстаўнікоў ВКЛ. Таму ён пагадзіўся зацвердзіць Статут, паколькі польскія паслы не хацелі разглядаць гэты дакумент на вальных соймах. На беларускіх землях Статут 1588 г. як збор законаў дзейнічаў аж да 1840 г.

(Вікіпедыя.)

Студзеньскі "Верасень"

Выйшаў з друку чарговы нумар літаратурна-мастацкага часопіса "Верасень". Сёмы нумар атрымаўся пазімоваму "шчодрым" на паэзію і прозу. У ім друкуюцца вершы: Святланы Богуш, Кацярыны Глухоўскай, Усевалода Чорнага, Юліі Цяльпук, Алеся Емяльянава-Шыловіча, Святланы Куль, Васіля Дэбіша, Алеся Разанава... Проза прадстаўлена творамі Надзеі Філон, Андрэя Дзічэнкі, Юліі Бажок, Рамана Абрамчука, Аляксандры Сымановіч, Стаса Лына, Лявона Валасюка. У раздзеле "Пераклады" Павел Надольскі знаёміць чытачоў з вершамі класіка польскай паэзіі Цыпрыяна Норвіда. "Крытыку" ў нумары прадстаўляюць артыкулы Алены Свечнікавай, Святланы Калядкі, Алы Петрушкевіч... Старонкі з "вісбійскага" дзённіка друкуе Уладзімір Сіўчыкаў. Сталая аўтарка "Верасня" Марына Яўсейчык гутарыць з вядомай грамадскай і культурнай дзя-

ячай Любоўю Уладыкоўскай. Аб перспектывах нацыянальнага тэатра і кіно разважае ў сваёй гутарцы з Альдонай Мартыненка знакаміты драматург і сцэнарыст Андрэй Курэйчык. Размова аб першых кроках у літаратуру Анатоля Вярцінскага распачала новую рубрыку "Выток" на старонках выдання журналістка Наста Грышчук. Анатоль Трафімчык разважае пра паэзію Якуба Коласа - вольную і знявольненую ў нетрах Пішчалаўскага замка. З рэцэнзіяй на першую кнігу Надзеі Філон выступае крытык і літаратуразнаўца Таццяна Мацюхіна. Па традыцыі заканчваецца нумар аглядам навінак айчынай дыскаграфіі, які бліскача робіць вядомы знаўца беларускай музычнай культуры Вітаўт Мартыненка.

Пытайце часопіс "Верасень" № 7 на сядзібе ТБМ, у

Акадэмічнай, кнігарні выдавецтва "Логвінаў".

Чытайце часопіс "Верасень" на старонках Беларускай інтэрнэт-бібліятэкі kamunikat.org а таксама на сайце ТБМ імя Францішка Скарыны.

Дасылайце свае творы ў "Верасень" на e-mail: verasenchas@gmail.com

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

Пастанова Рады ТБМ імя Ф. Скарыны "Аб перарэгістрацыі сяброў ТБМ у 2013 годзе"

Мінск

20 студзеня 2013 г.

Рада ТБМ пастанаўляе:

У сувязі з магчымымі зменамі ў заканадаўстве Рэспублікі Беларусь правесці на працягу 2013 г. перарэгістрацыю ўсіх сяброў ТБМ.

Адказныя - старшыні рэгіянальных арганізацый ТБМ.

Анкета сябра ТБМ

1. Прозвішча, імя, імя па-бацьку	<input type="text"/>
2. Дакладная дата і месца нараджэння	<input type="text"/>
3. Кароткія біяграфічныя дадзеныя, уключаючы звесткі:	<input type="text"/>
3.1. Дакладны хатні адрас: Вуліца, дом, корпус, кватэра, горад, паштовы індэкс	<input type="text"/>
3.2. Хатні, мабільны тэлефон, e-mail.	<input type="text"/>
4. Нумар пасведчання сябра ТБМ (калі ёсць)	<input type="text"/>
5. Месца працы і пасада	<input type="text"/>
6. З якога году з'яўляецеся сябрам ТБМ	<input type="text"/>

Хто адкажа за знішчэнне дзяржаўнай уласнасці?

Са сродкаў масавай інфармацыі і зваротаў грамадзян стала вядома, што ў некаторых месцах паздымалі толькі што ўстаноўленыя бігборды "Мама = мова. Любіш маму?" Журналістам не ўдалося высветліць, хто і паводле чыйго загаду гэта зрабіў. Старшыня ТБМ Алег Трусаў звярнуўся з гэтай нагоды да Генеральнага пракурора Беларусі.

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск, вул. Рузавіцкая, 13, тэлефон 284-83-11.
Рэгістрацыйны нумар №3015741233011 у фізіялі №539 "Белінвестбанк" г. Мінска, код 739.

26 студзеня 2013 г. № 8

Спадару А. У. Коноку,
Генеральнаму пракурору
Рэспублікі Беларусь
220050, г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 22

Аб свядомым знішчэнні дзяржаўнай маёмасці і нелюбові да дзяржаўнай беларускай мовы

Паважаны Аляксандр Уладзіміравіч!

У грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" звярнуліся грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія абураны фактамі знішчэння ў горадзе Мінску і некаторых іншых гарадах Беларусі бігбордаў, заказаных і аплочаных Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. Мэта гэтых бігбордаў - заахвоціць грамадзянаў нашай краіны не саромецца размаўляць на роднай мове. Найбольш абурэе іх знішчэнне рэкламных шчытоў з надпісам "Мама=мова".

Са сродкаў масавай інфармацыі мы даведаліся, што ўстаноўка гэтых шчытоў была ўзгоднена з мясцовымі ўладамі. Звычайна рэкламны шчыт ставіць на вызначаным для яго месцы каля паўгоду. Але, напрыклад, у Мінску азначаны вышэй рэкламны шчыт "Мама=мова" не прастаяў і некалькіх дзён. Пры тым, ніхто не ведае, хто яго зняў і па якой прычыне.

У сувязі з гэтым просім Вас правесці пракурорскае расследаванне па факце наўмыснага знішчэння дзяржаўнай маёмасці. Складваецца ўражанне, што асобы, якія загадалі таемна зняць згаданыя бігборды, не паважаюць дзяржаўную беларускую мову і не падзяляюць думку, выказаную Кіраўніком нашай дзяржавы на IV Усебеларускім народным сходзе: "Беларуская мова з'яўляецца важнейшым нацыянальным культурным здабыткам".

Было б добра, каб імёны гэтых асоб сталі вядомыя шырокай грамадскасці.

З павагай,
Старшыня ТБМ

Алег Трусаў.

Кіраўніцтва ТБМ раіць жыхарам гарадоў, дзе заўважаны факты знішчэння толькі што ўстаноўленых бігбордаў, звяртацца ў пракуратуру сваіх гарадоў і раёнаў з аналагічнымі лістамі, каб і мясцовыя пракуроры паўдзельнічалі ў навадзненні парадку ў краіне ў пытанні недапушчэння дрымучай беларусафобіі, якая ўсё часцей дае пра сябе знаць у розных "славянскіх маршах", антыкаліноўскіх канферэнцыях і вось яшчэ і ў нахабным знішчэнні маёмасці дзяржавы Беларусі.

16 студзеня ў Магілёве адбылося "Беларускае пяціборства-ХІІ". Развязаць сваёй мовай матэматычныя задачы, адказаць на пытанні з прыродазнаўства, гісторыі Беларусі, беларускай літаратуры і мовы сабраліся 23 навучэнцы 8-11 класаў з розных гарадоў і вёсак Магілёўшчыны. 23 спаборнікі гатовы былі даказаць, што атрымалі ў сваіх установах годную адукацыю. У некаторых гэта атрымалася, хаця тут варта дадаць слова "адносна", таму што выніковыя балы невялікія, асабліва ў гуманітарных намінацыях.

Адмысловы прыз за лепшы развязак матэматычных задач атрымае **Лаўрэнаў Ягор** з вёскі Пудаўня Дрыбінскага раёна. Маці, настаўніца матэматыкі, змагла далучыць сына да

Марыя Пілецкая, ІІІ прыз

гэтай мудрай навукі. Але высокі бал у матэматыцы не вывёў Ягора ў прызёры спаборніцтва, бо балы ў гуманітарных намінацыях амаль нулявыя. Трэцяе месца заняла васьмікласніца магілёўскай гімназіі № 1 **Пілецкая Марыя**. Яна не змагла развязаць матэматычныя задачы, але паказала атрымалася.

Ганна Бандарэнка, настаўніца

кыя вынікі ў мове і літаратуры (настаўніца - **Ганна Бандарэнка**), чым і заслужыла свой прыз. Марыя атрымае і адмысловы прыз за лепшы адказ на пытанне па літаратуры. Такі ж прыз будзе ўручаны і яе аднакласніку **Зміцеру Юркову**.

Другое месца ў адзі-

наццацікласніцы бабруйскай гімназіі № 3 **Жыркевіч Настасія**. Настасія ўвогуле застанецца легендай беларускага пяціборства, бо ўдзельнічала ў гэтым спаборніцтве чатыры разы і кожны раз займала прызавыя месцы - два першых месцы (2010 і 2012) і два другіх (2011 і 2013). На гэты раз яна прывяла з сабой сястру **Ангеліну**, васьмікласніцу той жа гімназіі. І малод-

шая перамагла, атрымаўшы больш высокія балы, чым у старэйшай сястры, па ўсіх намінацыях, акрамя мовы. У Насты ж па мове самы высокі бал, і яна атрымае адмысловы прыз за лепшую мову. Ангеліне Жыркевіч, акрамя галоўнага прызга, будзе ўручаны

Настасія Жыркевіч, ІІ прыз

Ангеліна Жыркевіч, І прыз

адмысловы прыз за лепшы адказ на пытанні з прыродазнаўства. Гэткі ж прыз атрымае васьмікласнік магі-

сваёй краіны.

л ё ў с к а й гімназіі №1 **Алесь Гаўрыленка**.

Адмысловы прыз за лепшы адказ на пытанні з гісторыі Магілёўшчыны журы вырашыла не прысуджаць. Чарговы раз можна выказаць шкадаванне аб нізкай якасці гуманітарнай адукацыі ў школах Беларусі, асабліва адудкацыі тычнай гісторыі, мовы і літаратуры

Міхась Булавіцкі,
старшыня журы
Фота Надзеі Бацілавай.

Вынікі "Беларускага пяціборства - ХІІ"

Хачу быць як Леў Сапега і Напалеон Орда

5 студзеня ў Беларусі адзначаўся День супрацоўнікаў банкаўска-фінансавай галіны. Да гэтай падзеі былі надрукаваны адукацыйны календар "Тэхнабанк", які трэці

год падтрымлівае таленавітых школьнікаў. Некаторыя з юных падпечных банка і трапілі на старонкі календара.

Наш кар.

75 гадоў з дня нараджэння ўладзіміра Высоцкага

Уладзімір Сямёнавіч Высоцкі (25 студзеня 1938, Масква, ССРСР - 25 ліпеня 1980), музыка савецкага перыяду з беларускімі каранямі, акцёр, паэт, аўтар сотняў песень на ўласныя вершы.

У якасці аўтара і выканаўца песень уласнага складання пад гітару заваяваў шырокую папулярнасць. У 70-я гады ХХ стагоддзя, грамадзяне ССРСР куплялі магнітафоны (дарагая па тых часах купля, больш за месячную зарплату) адмыслова для таго, каб слухаць песні ўладзіміра Высоцкага. Многія яго песні сталі народнымі (гэта значыць іх ведала практычна ўсё насельніцтва ССРСР), а імёны герояў гэтых песень сталі намінальнымі. І гэта нягледзячы на тое, што ні яго песні, ні само яго імя ў афіцыйных сродках масавай інфармацыі ССРСР прак-

тычна не згадваліся.

Высоцкі напісаў каля 700 песень і вершаў, сыграў каля трыццаці роляў у фільмах, іграў у тэатры, аб'ездзіў з канцэртамі ўсю краіну і свет. Высоцкі закранаў у гады строгай цензуры забароненыя тэмы (напрыклад, у ранняй гады выконваў блатныя песні), спяваў аб паўсядзённым савецкім жыцці і аб Вялікай Айчыннай вайне - усё гэта і прынесла яму шырокую папулярнасць.

Інаходзец

Я скачу, але скачу іначай -
Па камях, па лужах, па расе.
Кажуць тут:

ён інаходзю скача.
Гэта значыць, што не як усе.

Ды наезнік мой ліхі на мне
Страмянамі б'е мяне са злом...
А я бегаць хочу ў табуне
Без аброці і не пад сядлом!

Калі з ножнаў
шаблю не вымаюць,
Шабля зможа
рэзаць толькі глей.

Вось мяне стрыножваюць,
сядлаюць,
Рот ірвуць жалезінай цуглей!

Мне набілі раны на спіне!..
Я дрыжу бакамі ля вады!..
Як я бегаць хочу ў табуне -
Без сядла, аброці і нуды!

Сёння зноў
я стану пераможцам!
Скачкі! - Я, канешне, фаварыт!
Ставяць смела ўсе на інаходца.

Ды не я, -
жакей на мне хрыпіць!
Ён усадзіць шпоры
ў рэбры мне!

Скаляць зубы першыя рады...
А я бегаць хочу ў табуне -
Без сядла, аброці і нуды!

Танчаць, танчаць
скакуны на старце
Ў злосці, аж не могуць стаяць,
У шаленстве, лютасці, азарце,
І пускаюць пену, як і я!

У трыбун жакей мой у цане -
Здатны майстра
верхавай язды!

Ох, як бегаў я б у табуне
Без сядла, аброці і нуды!

Не, не будучь залатымі горы!
Я апошнім рысу прасяку!
Я яму прыпомню тыя шпоры!
Запусю! Адстану на скаку!

Звон-сігнал!

Жакей ужо на мне.
Хмыліцца, не чуючы бяды...
Ах, як бегаў я б у табуне
Без сядла, аброці і нуды!

Што са мною?
Што раблю?! Што чую?!
Што ж я?!

Зноў яму дапамагу?!
Я сабою проста не кірую!
Я прыйсці не першым не магу!!

Што ж рабіць
тут застаецца мне?
Вышпуруць наезніка свайго!
І пабегчы, нібы ў табуне,
Хоць і пад сядлом, ды без яго!

Я прышоў, а ён сапе пад сонцам
Па камях, па лужах, па расе...
Першы раз

не быў я інаходцам!
Я імкнуўся выйграць, як усе!
1970

Дайце свабоду!

Дайце сабакам мяса -
Хай яны пагрызуцца!
П'яніцам - хмельнага квасу:
Можа яны перап'юцца.

Зерне ў зямлю схаронім -
Можа мы з хлебам будзем.
Каб не сысьцець варонам,
Болей стаўляйце пудзіл.

Трэба кахаць - каханым,
Дайце хоць кут на абодвух.
Добра, я буду рахманым -
Дайце ж вы мне свабоду!

Псам мясняя аб'едкі
Кінулі - псы не грызуцца.
П'яніцам далі гарэлку -
Тыя не п'юць, смяюцца.

Людзі варон пужаюць,
А варанне не баіцца.
Пары злучаць, - злучаюць!
А ім бы - каб разлучыцца.

З зерня не выйшлі ўсходы!
Што за такія чуды?!
Далі мне ўчора свабоду...
Што я рабіць з ёю буду?
1965

Пераклад
Міхася Булавацкага.

ДАСЛЕДАВАННІ
МЯСЦОВАГА ФАЛЬКЛОРУ

У Лідскім раёне 276 населеных пунктаў, у некаторых з іх засталася па два-тры жыхары. Праз некалькі гадоў іх ужо можа не быць, а разам з імі знікае і найбагацейшая народная культура. Даследаваць і захаваць яе вельмі важна. Таму Лідскім раённым метадычным цэнтрам народнай творчасці (РМЦНТ) і раённым Цэнтрам рамёстваў і традыцыйнай культуры (РЦРiТК) арганізуюцца даследчыя работы па Лідскім раёне.

Сёлета на поспую куццю даследаванне мясцовага фальклору адбылося ў вёсцы Дакудава. Узброіўшыся дыктафонам, відэакамерай і паперай для запісу, работнікі культуры пачалі сваю вандроўку ў цудоўны свет этнічнай культуры. Адноўдвалася даследчая работа ў форме - вячорак, дзе ў простых абставінах вялася размова з жыхаркамі вёскі Дакудава (Мацюта Л.І. (1926),

Кушаль В.А. (1936), Слесар Р.А. (1934), Мацюта В.П. (1932)). Бабулямі гэтай сустрэча ўспрымалася, як магчымасць трохі адпачыць ад гаспадарчых клопатаў, успомніць маладосць, бацькоў, ды і проста пагутарыць з аднавіскоўцамі і работнікамі культуры.

З вялікім захапленнем, цікавасцю і ўзбуджанасцю разказвалі яны, як праходзілі вячоркі ў іх вёсцы. Як доўгімі восенскімі і зімовымі вечарамі дзяўчаты і хлопцы збіраліся ў нечыяй хаце, з прасніцамі, верацёнамі і іншымі прыладамі. Пралі лён на кужаль, святкі, воўну на дываны. А на так званым калектыўным бытаванні хлопцы займаліся больш размовамі, ды і жартавалі над дзяўчатамі (кужаль падпаліць, скінуць з калаўрота шнур і г.д.). Тыздзень у адных адпрадуюць, а другі тыздзень да другой хаты пераходзяць.

Прыкладна адзін раз у месяц (звычайна гэта прымяркоўвалася да рэлігійных свя-

таў) наладжваліся вячоркі з музыкай. Да іх рыхтаваліся асобна. Запашалі "свайго" гарманіста, а калі і з суседняй вёскі, і тады ўжо моладзь танцавала "да ўпаду".

Асабліва цікава было глядзець і слухаць, як жыхаркі з цудоўнай вёсчкі Дакудава раскажваюць пра вячоркі, пралі на верацыню і калаўротак. На жаль, кроснаў не знайшлася, але жанчыны вельмі добра распавядалі пра ўсе ўзоры, вырабы, схемы, сыравіну ткацтва. Гаспадыня хаты (Мацюта Л.І.), нават са сваёй шафы пачала дэманстраваць ткані кужаль і яркакаляровыя дываны. Прыгожыя ўзоры і яркія колеры дываноў здзівілі ўсіх прысутных на вячорках. Па тэме ткацтва вялі размову майстры РЦРiТК Яўген Маркевіч і Дар'я Магашук. З усіх сур'езнасьці ўзгадвалі носьбіты традыцыйнай культуры ўсё, чаму вучылі іх бацькі і бабулі.

Успаміналі аб былым, апавядалі розныя прыгоды са сваімі вяскоўцамі, распавядалі, якія былі танцы, варажбы, гультні, прыкметы, нават прагучала адна царкоўная песня ("Неба і зямля"), якую і раней спявалі ў пост.

Прайшло ўсяго каля двух - трох гадзін, а ў багажы работнікаў культуры ўжо быў не адзін дзесяткі фальклорных адзнак з гэтай цудоўнай вёскай, з своеасаблівым пачуццём гумару.

Праводзяцца экспедыцыі, вывучаюцца абрады рэгіёна, народныя рамёствы. Падчас гэтых паходаў на свае вочы можна пераканацца, што вёскі і дагэтуль застаюцца невычэрпнай крыніцай фальклору, этнаграфіі, народных промыслаў.

Н. ВАЙЦЮКЕВІЧ
метадыст па
этнаграфіі і фальклору
Лідскага раённага
цэнтра
народнай творчасці.

Музей Максіма Гарэцкага на Мсціслаўшчыне

Радзіма і ўвесь свет пачынаецца для кожнага чалавека, асабліва пісьменніка, з роднае хаты, з роднага кутка, - ці то вёска, ці горад.
Г.І. Гарэцкі.

Літаратурны музей Максіма Гарэцкага заснаваны 15 студзеня 1993 года ў вёсцы Малая Багацькаўка Мсціслаўскага раёна паводле загаду Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і рашэння Мсціслаўскага раённага Савета дэпутатаў. Да нядаўняга часу з'яўляўся філіялам Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры, у канцы 2010 г. падпісан указ аб перадачы музея ва ўласнасць Мсціслаўскага гістарычна-археалагічнага музея.

У стадыі стварэння музей прайшоў вельмі доўгі шлях перад тым як уліцца ў рэальнае жыццё. Усё пачалося з часоў так званай "хрушчова-скай адлігі". Людзі пачалі казаць, асабліва Уладзімір Караткевіч, што трэба стварыць мемарыяльны музей ў Малай Багацькаўцы на радзіме братаў Гарэцкіх. Караткевіча асабліва цікавіла гэтая тэма таму, што ў гэты час ён пісаў кнігу па гісторыі Мсціслаўшчыны, а яго маці нарадзілася ў Мсціславе.

Аднак у той час стварыць музей было фактычна немагчыма, бо для гэтага была патрэбна згода не толькі беларускай улады, але і дазвол з Масквы. Трэба было зацвержанне ўраду СССР і ЦК КПСС. Доўгі час вяліся размовы, а справы не рабілася. Адноўдвалася за культуру, Аляксандр Трыфанавіч Кузьмін, падшоў да плямянніка М. Гарэцкага, Радзіма Гаўрылавіча Гарэцкага, які на той час быў ужо дырэктарам і выказаў жаданне стварыць музей усіх Гарэцкіх. Аднак Гаўрыла Іванавіч Гарэцкі малодшы брат Максіма, даведаўшыся аб гэтым, сказаў што калі рабіць музей, то ён будзе прысвечаны толькі Максіму Гарэцкаму. А.Т. Кузьмін быў вельмі адданым

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юлія Карчагіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

http://nashaslova.mns.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbn-mova.by/

калі ён скончыў Горацкую каморніцкую вучэльню і надпіс "Тут стаяла хата, у якой нарадзіўся класік беларускай літаратуры М. Гарэцкі".

І вось нарэшце адчынілі дзверы: "Добры дзень гасцям музея!" Заходзім у першую залу, нам у вочы кідаецца фотапартрэт М. Гарэцкага, злева і справа аблямаваны ільнянымі ручніцамі з беларускім арнаментом. Першы пакой складаецца са стэндаў на якіх адлюстравана жыццё пісьменніка. Усяго ў зале 9 стэндаў:

7. Менскі перыяд жыцця і творчасці М. Гарэцкага.

8. Ссылка ў г. Вятку.

9. Трагічная гібель М.

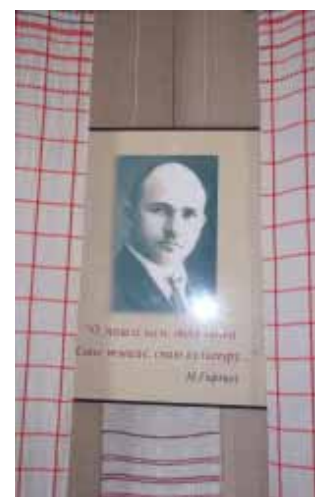
Гарэцкага.

Другая зала адлюстравуе этнаграфічна - бытавую экспазіцыю. У цэнтры невялічкая сямейная печ, засланая дзьвюма поцілкамі. Каля яе лапата для хлеба, чапля, сякач, дэжка, карэц для вады. Злева ад печы на паліцах спарышы, глякі, міскі і іншыя гаспадарчыя рэчы. Справа висяць ручнікі, ільняныя фартухі, саматканыя спадніцы. Вісіць дзіцячая люлька. У покуце абраз, упрыгожаны самаробным набожнікам. Пад абразом стаіць стол з самаварам і металічны кубак. У асобным куце змешчаны рамесныя інструменты.

Літаратурны музей М. Гарэцкага на гэты час знаходзіцца ў цяжкім становішчы. Але як было сказана раней, музей перададзены новаму ўласніку. І ўжо распрацоўваецца план яго адроджэння. Першае што плануецца зрабіць мясцовыя музейшчыкі, гэта рэканструаваць будынак, уцяпліць і зрабіць добрыя ўмовы для захавання экспазіцыі. Таксама адбудзецца перапрацоўка экспазіцыі. Тым больш што паводле дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 - 2015 г. былі пастаўлены задачы: забеспячэнне захаванасці Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь і агульнаадукацыйнасці музейных прадметаў, на якія плануецца выдзеліць у 2012 годзе каля адзінаццаці мільянаў рублёў.

Мы спадзяёмся, што пэўная сума будзе выдзелена і на аднаўленне музея М. Гарэцкага.

Аліна Якушава,
студэнтка 450 гр.
БДУК і М.

1. Багацькаўскі і першы горацкі перыяд жыцця М. Гарэцкага (1893-1913).
2. Віленскі перыяд жыцця (07.1913-07.1914). М. Гарэцкі - салдат царскай арміі (1914-1917).
3. М. Гарэцкі ў час Першай сусветнай вайны. Смаленскі перыяд жыцця.
4. Віленскі перыяд жыцця і творчасці М. Гарэцкага.
5. Менскі перыяд жыцця і творчасці М. Гарэцкага.
6. Горацкі перыяд жыцця і творчасці М. Гарэцкага.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 28.01.2013 г. у 10.00. Замова № 14.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 4450 руб., 3 мес.- 13350 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslova@tut.by